

Velbloud uchem jehly

U našich nadací, symposii, uměleckých soutěží i dalších kumštýřských klání je mi sympatické, že jsou povětšinou spojovány se jmény významných osobností našeho uměleckého světa. To platí v plné míře i o Nadačním fondu Františka Langera, který vyhlásil 27. listopadu letošního roku v Rezidenci primátora hlavního města Prahy výsledky pátého ročníku soutěže o Cenu Františka Langera.

Účastníci slavnostního vyhlášení si odnášeli z rukou Ivana Medka obsáhlý sborník František Langer na prahu nového milénia, vydaný institucí Praha - Evropské město kultury 2000. Najdeme v něm vedle nástinu Langerova života a bibliografie jeho díla i příspěvky z letošní květnové langle-rovské konference, vzpomínky přátel, dopisy a fotografie, které nám dokazují, jak je toto dílo stále živé a nejdnou i současné. Dovíme se tu o historii Nadačního fondu, o stavu vydávání knih, o Langerově politické orientaci, vztahu k předválečné avantgardě, o místě utopických motivů i postavení náhody v jeho díle, o jeho slovenských inspiracích a jeho působení jako prostředníka mezi českou a německou kulturou i o jeho zálibách, jak se odrážejí v autorových knihách. Najdeme tu i zasvěcené pohledy na některá jeho nejvýznamnější díla, knihy pro mládež, státi o dramatu a divadle nebo na jeho spolupráci s filmem.

Langerovu osobnost přiblížila z zmíněném matiné Taňa Fischerová, která přečetla vzpomínky Jana Broda, jenž s Langerem prožíval jeho cestu do exilu, a Jan Kačer, který přečetl ukázkou z oceněné soutěžní práce.

Laureátem pátého ročníku Ceny Františka Langera se stal básník, spisovatel a překladatel Petr Motýl za svůj soubor próz Kosí srdce s motivy Prahy, viděné tuláckýma očima. Prémii získala Jindřiška Kubáčová za prózy Dům v Nádražní ulici.

O letošním roce lze říci, že byl v našem literárním vzpomínání do značné míry i rokem Langerovým. Langerovský maraton představoval letos např. shromáždění u spisovatelova hrobu v předvečer nedožitých 98. narozenin jeho ženy Anny Ludmily, vedle pořadí rozhlasových sem patřila v Divadle Na Fidlovačce zmíněná již langle-rovská konference nebo program na pražském knižním veletrhu či sám program při udílení ceny.

Pátý ročník Langerovy ceny skončil, čeká nás ročník šestý.

ZDENĚK JANÍK

Kniha o Plzni

Tisíciletí své existence (spojované s první zmínkou o původním přemyslovském hradu Stará Plzeň) si naše západočeská metropole připomněla v roce 1976: tehdy v roce 976 slo podle kronikáře o to, že koupající se cizáci Bavoři byli přepadeni „nepřítelem obrněným“, tedy plzeňskou posádkou, která je pak pobíjela „nahé ve stanech i na zelenajících se lukách“. Ostatně: podle literárního historika Bohumila Jiráka jméno města mimo veškerou pochybnost pochází z lidového vyznání: „Pil sem.“ Jenže teprve v druhé polovině devadesátých let však začaly vycházet unikátní kulturně historické publikace, dokumentující dějiny a současnost města, ležícího v mezích čtyř západočeských řek, například událostí z května 1945: málo se ví, že tehdy byl kromě amerických vojáků „při tom“ také prapor tzv. belgických střelců.

K titulům tohoto typu patří též reprezentativní album, jež pod názvem **Plzeň v proměnách času** a s množstvím obrazových dokumentů nedávno vydalo nakladatelství Fraus - knižní dům, který si získal dobré jméno především díky svým lingvistickým příručkami. Tuto noblesní a uvážlivě koncipovanou publikaci připravila trojice autorů Viktor Viktora, Jana Horáková a Václav Malina, leč o definitivní podobu knihy se zasloužila celá řada předních městských institucí, v první řadě občanské sdružení Pro libris, které také inspirovalo její napsání. Poznovu si připomínáme, že právě v Plzni vytiskli první českou knihu, Kroniku trojanskou, že renesanční hedonismus Frantových práv má zřejmě původ v Plzni, možná dokonce přímo v proslulém pivovaru. Ve znaku města však po pivu není ani stopy: místo něho tu figurují velbloud a chrlice! Plzeň po Praze rozvíjela tradici moderního českého divadelnictví, spjatou s přátelským přítelím J. K. Tyla v plzeňské společnosti. Později ovšem štíplavě napsal Vladimír Neff, že v tomto bohatém a vážném městě piva žili kromě Čechů a Němců ještě Plzeňáci, „kteří se nehlásili k těm ani oněm, v lhotejném poklidu čekajíce, jak národnostní spory dopadnou“. Přes sto let však má Plzeň i jinou „literární tradici“: v místní věznici na Borech kdysi pobýval S. K. Neumann a poměrně nedávno v mnohem méně příznivých podmínkách také Václav Havel. Zde byl v důsledku justičního zločinu souzen a popraven mj. Heliodor Pika.

Casy se však proměnily a stojí za to přítakat zde otištěnému názoru Viktora Viktory, podle něhož „listopadový zlom 1989 vrátil politickou i tvůrčí svobodu, ovšem se všemi průvodními jevy jednostrannosti a unáhlenosti, ústícími v bezkrupulčnost, bezohlednost i ekonomický propad a společenskou bezzradnost. Nelze podléhat. Jen návrat k tradicím etiky, síle práva a nerezignující vůli může doprovázet další cestu.“ Tato slova pochopitelně zdaleka neplatí pouze pro Plzeň v proměnách času!

VLADIMÍR NOVOTNÝ

OBJEDNÁVKA
na předplatné literárního časopisu
pro Českou republiku

Závazně objednávat roční předplatné Tvaru počínaje číslem..... v počtu výtisků: .....

2001

TVAR

individuální předplatitel:

složenkou (fakturou) 18,- Kč
za kus (krámská cena snižena
o 2 Kč předplatitelské slevy)

knihupec / prodejce:

fakturou 14,- Kč za kus (krámská cena snižena
o 30% rabat) při odběru 5 a více výtisků čísla.
Objednávka znamená bezplatné zařazení firmy do přehledu
knihupectví v pravidelné tabulce Kde dostanete TVAR.

Jméno: ..... (Firma, IČO): .....

Adresa: ..... PSČ: .....

Datum: ..... Podpis (razítko): .....

Odešlete na adresu TVAR, Na Florenci 3, Praha 1, 110 00, obratem získáte složenku (fakturu) a budete zařazení do naší databáze.
Lze objednat i telefonicky na číslech (02) 22 82 83 99 a (02) 22 82 83 98.

Další hold Emilu Julišovi?

Když se v Soft TVARU (66), tj. v Tvaru č. 18/2000, psalo o malém svátku poezie a hudby, čili o tom, že v rámci říjnového festivalu „příští vlna / next wave“ v Divadle Na zábradlí byl literární večer Emila Juliše spojen s klavírními křá-rcemi Vladimíra Franze, šlo tu především o připomenutí oné úchvatné „přítomnosti poezie“ v průběhu tohoto předpůlnočního setkání, nikoli o re- cenzi pořadu. To by se pak jistě slušelo a patřilo ještě náležitě zdůraznit, že dramaturgie a režie literární části večera se s velkým citem pro bás- nické slovo ujala Květuše Hanzíková. Uvedené „předpůlnoci s Julišem“ ostatně v DNZ předchá- zel autorský večer poezie Jiřího Kuběny, jež di- vadelní kritik Vladimír Hulec charakterizoval ja- ko „svobodomyslnou, jen mírně režirovanou pre- zentací básníka“. Tím se však holdování Julišovi neuzavřelo: Regionální nakladatelství Kapucín, spjaté se Společností přátel města Duchcova, ny- ní usiluje (opět v péči pí Hanzíkové) o vydání su- gestivního vzorku nádherné Julišovy poezie pod názvem Triptych (tedy třídílného obrazu s oddíl- y Zóna, Vypravěč a Potrava času) jako zvukové na- hrávky na CD. Básník Emil Juliš zde prostřední- ctvím své tvorby má promlouvat rovněž jako svě- dek a komentátor likvidace mostecké krajiny: na- příklad na přebalu CD se počítá se Sudkovou fo- tografií této devastované lokality. Pokud by se te- nhle projekt podařilo uskutečnit, mohl by po- sloužit též jako reprezentační dárek pro účely těch severočeských institucí, které chápou nu- tost ochrany krajiny, jakož i obnovy městské konglomerace. Zároveň tu jde o náležitou poctu velkému českému básníkovi. A pokud v progra- mech festivalu Next wave studenti pražské filo- zofie zjevně nedomyšleně popírali, skryti za pseudonymy, že by Julišova tvorba mohla ještě dnes být „alternativní“, čili doposud inspira- tivní, snad i tato připravovaná CD nahrávka může zt- lesnit repliku: Ale ona je! (vln)

Janíkova neznalost

Ve zprávě Zdeňka Janíka o básnickém večeru *Ti, kteří dosud slyší* (Tvar č. 20/2000) se píše: „(...) z veršů *Miloně Čepelky na mne dýchlo kouzlo řeči vpravdě vázané. Už dlouho jsem neslyšel rýmovanou poezii a ještě děle současný so- net*“. Určitě bude tedy pro pana Janíka zajímavé zjištění, že rýmovaná poezie a sonet není nic, co by ze současných českých básníků provozoval pouze Miloně Čepelka. O básnické tvorbě napří- klad Tomáše Reichela, Norberta Holuba či Věry Rosí zřejmě Janík nic neví. Jak krásně tato ne- znalost koresponduje s větou J. Kahouna v ne- dávne anketě v bulletinu Obce spisovatelů *Doko- řán*, kde na otázku *Co soudíte o našich literár- ních časopisech?* lakonicky odpověděl: „Škoda že žádný nevyčítá.“ (uoaa, hrk)

Z paměti české kultury

Vilém Plocek, malíř z okruhu Františka Ti- chého, se letos na Štědrý večer dožívá devadesá- tí pěti roků. Jeho přítel, nedávno pouze devade- sátník Adolf Branald, mu věnoval knihu *Věvec z rákosu*:

...*Být přijat do Mánesa nebylo nikdy snadné. Každý tam toužil, málokdo prošel, a kdo tam jed- nou byl, žárlivě střežil svůj post na dobytém ofi- cialním Parnasu. O přijetí nového člena se hla- sovalo kuličkami po egyptském vzoru, tajuplně a krutě. K věčnému zatracení stačila jedna černá kulička. Jediná z paděsátí. V každém případě po- třeboval nekovan patrona, který by pronesl ob- hlojobu. Sudek fotografava portréty a obrazy členů Mánesa do Volných směrů, znal se s Fillou a ukázal mu reprodukce Pločkových věcí. Některé originály už Filla znal a ukázalo se, že je zna- jí i jini. Když došlo k hlasování - ani jedna kulič- ka černá!*

Šel radostnou zprávu za tepla zvěstovat to- mu, který o výsledku už jistě věděl. Tichému. Co říkáš, Franto?

Nejsou slepi.

Od té doby vystavoval s nimi, s Mánesem. Nejdřív jako kandidát, pak jako řádný člen...

...*Válka trvá už dva roky. Není pravda, že bě- hem války vždycky zmknou múzy. Někdy je tomu naopak, múzy se vzeprou, protože lidé cítí potřebu čerpat odvahu z umění. Galerie oživly, obrazy se kupovaly. Vilému Pločkovi je šestatřicet, vystoupit sólově se ostýchá, a tak přátelé rozhodnou za ně- ho. Zajistí výstavní síň u Topičů, získají Jaroslava Průchu, aby přednesl báseň, Tichý nakreslí do pozvánky portrét debutanta a Otakar Mrkvička napsal úvod do katalogu: - Dostalo se nám ra- dosti obezdnat se důvěrněji s tvorbou umělce, který zvolna vyrůstal mimo obvyklé cesty dneš- ho malování a současné konvence...* (červ)

Omluva

Jan Doležal se ve svém zasvěceném článku O srbském románu devadesátých let (Tvar č. 19/2000) stručně zmiňuje též o úrovni překladu tří románů do češtiny. V mém překladu románu Astrachán Dragana Velikiče objevil na str. 167 naprosto neuvěřitelnou a nesmyslnou větu. Nera- da bych ji znovu citovala, uvedu jen její správný překlad: *Po tom, co se událo v Sarajevu, svěť již nikdy nebude takovým, jakým býval*. Chybný pře- klad této věty mě mrzí o to víc, že ačkoli v kon- textu románu jde o Sarajevo roku 1914, celou vě- tu lze plně vztáhnout na toto nešťastné město i na konci našeho století. Omlouvám se Draganu Ve- likičovi, bělehradskému nakladatelství Stubovi kulture, pražskému nakladatelství Triáda a všem čtenářům románu Astrachán za toto prapodivné zmatení slov. Všechny další připomínky pana Doležala s ním ráda proberu, bude-li mít chuť a čas, nad skleníčkou malvázie nebo grappy, ob- líbených to nápojů z Astrachánu.

ANA ADAMOVIČOVÁ

Poděkování TVARu

Toto číslo vyšlo s přispěním Městské- ho obvodu Moravská Ostrava a Pří- voz.

Napsali do TVARu

Vážená redakce, dovozte prosím, abych si mohl vyzkoušet roli kritika. Se zájmem jsem si přečetl básně Vladimíra Křivánka v Tvaru č. 19. Doufám, že se jedná o pana profesora na UK, ji- nak je moje další povídání bezpředmětné. Oce- ňuji jeho odvahu, že dává svoji káži na trh, po svém hodnocení mladé poezie 90. let.

S panem profesorem jsem se setkal na letoš- ní Šrámkově Sobotce, kde působil jako porotce. Na semináři nám účastníkům soutěže otcovsky domlouval, at už raději nepíšeme, že on už taky přestal psát. Téměř všechny naše básničky, až na malé výjimky, symbolicky odhodil do odpadního koše. Moje snažení ocenil písemným vzkazem: „Tento duševní důchodec je mojim vrstevníkem“ a následovalo několik vykřičníků.

Ted' se karta obrátila a já laik si dovolím oznámkovat pana profesora. Vybírám hned prv- ní báseň Rybí blues a dávám nedostatečnou. Do- mnívám se, že blues může být jediné člověčí, a ne rybí. V básni nenalézám lidský smutek, slzy, pot, krev, a na druhé straně ani lásku, naději, vzdor, odhodlání porvat se za spravedlnost. Z básně čí- ší jen sobecká sebestítost (pan Vladimír asi dostal kopačky od nějaké studentky), ale to do blues ne- patří.

Vážený pane profesore, bylo by potřeba pro- jít se trochu po spodních patrech naší společno- sti. Mohu Vám to doporučit, já jsem nyní několik dní dělal topiče v zastaralé nevyhovující kotelně, a když jsem skončil, napsal jsem také blues a šlo to úplně samo:

Kotelnický blues. Tuhle službu / vyfánsnul jsem za trest / měl jsem bolavou hubu / když náš Pán / práci rozdával. // Rozbitá lopata / popele hromada / zaprášený plíce / vrchovatě naloženéj vozejk / a zbejvat poslední popelce. // Ohniště vyhaslo / i hrdlo vyschlo / žebra vychládají / a partaje z patra / zase vztekle lají. // Tuhle služ-

bu / já sobě nevybral / jen jsem zavřel hubu / když náš Pán / v kotli topit přikázal.

Vládo, je mi líto, oko za oko, zub za zub, já už stejně žádný zuby nemám. Nashle na nějaké další literární soutěži.

S pozdravem

LUĐVÍK KŮS, Vsetaty

Oznámili TVARu

• **Památník národního písemnictví a Obec spisovatelů pořádají 14. 12. v 17.00 Podvečer s pohádkou Karla Šiktance.**

• **Divadelní ústav a Britská rada** pořádaly besedu s britským dramatikem *Markem Ravenhil- lem*, autorem proslulé hry *Shopping and Fucking*.

• **Středisko západočeských spisovatelů a Západočeská galerie** uspořádaly besedu se třemi českými účastníky šestidenní Evropské ex- pedice spisovatelů Josefem Hrubým, Pavlem Vernerem a Miroslavem Hulem *Napříč Evropou*.

• **Divadlo ARCHA** uvádí v rámci festivalu „Brusel v Arše“ ve dnech 20., 21. a 22. 12. od 20.00 *Ultima Vez Wim Vandekeybus / David Byrne - in Spite o Wishing and Wanting (Nic ne- ní tak, jak si přejeme)*.

• **Polský institut** pozval hosty na setkání s *Andrzejem Sapkowským*, králem polského fan- tasy. **Historické muzeum v Krakově** hostí sou- těžní výstavu *Nejkrásnější jesličky*.

Kde dostanete TVAR

PRAGA	HODONÍN
- Tvar už ve čtvrtek ! -	Knihupectví, Národní tř. 21
Academia, Národní 7	JIHlava
Academia, Václavské nám. 34	Knihupectví Otava, Komenského 33
Fišer, Kaprova 10	LIBEREC
Fortuna, Ostrovní	Fryč, Pražská 14
Jan Kanzelsberger, Václavské n. 4	NÁCHOD
Knihupectví na FFUK, nám. J. Palacha 2	Knihupectví Alice Horová, Palackého 26
Knihupectví na Mústku, Na Příkopě 390/3	OLOMOUC
Knihupectví, Týnská 6	Studententrum, Křížkovského 14
Prospektrum, Na Poříčí 7	OSTRAVA
Maťa - Aurora, Opletalova 8	Epillion, Knihupectví a lit. kavárna, Brábova 4
Paseka, Ibsenova 3	Fiducia, Mlýnská ul.
Samsa, Pasáz 8	Knihupectví Artforum, Puchmajerova 8
Vodičkova 30	Univerzitní centrum, Reální 5
Seidl, Štěpánská 26	PLZEŇ
Svoboda, Na Florenci 3	Knihupectví Fraus, Goethova 8
Tabák (Česrea), Kaprova (u FF UK)	POLNÁ
U knihomola, Mánesova 79	Knihupectví a nakl. Linda, Husovo nám. 22
Volvox globator, Opatovická 26	SEDEC - PRČICE, VOTICE, SEDLČANY
Zvon, Jindřišská 23	Knihupectví A. Podzimek
Redakce Tvaru, Na Florenci 3 (1. patro)	TŘEBONĚ
BRNO	Carpio, nám. T. G. M. 93
Český spisovatel, Kapucinské nám. 11	VSETÍN
Barvič-Novotný, Česká 13	Malina, Dolní nám. 347
Knihupectví P a Š, Palackého 66	ŽDÁR NAD SÁZAVOU
Ženíšek, Květinářská 1	Buček, vlakové nádraží
ČESKÁ TŘEBOVÁ	...a na novinových stáncích PNS, Mediaprint-Kapa a ostatních distributorů
Paseka, Hýblova 51	
ČESKÉ BUDĚJOVICE	
Omikron, n. Přemysla Otakara II. č. 25	
FRÝDEK-MÍSTEK	
Wembley tabák, Růžový pahorek 508	

Tvar distribuují firmy A.L.L. Production, Transpress, Mediaprint-Kapa, RAM, PNS a redakce. Objednávky do zahraničí přijímá redakce.